

Розділ II

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ ПОРІВНЯЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 371

Hnatiuk Michał – *nauczyciel przedmiotów ogólnotechnicznych w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 1 w Przemysłu*
E-mail: hnatiuk@op.pl

KRÓTKI OPIS PORÓWNAWCZY SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W POLSCE I UKRAINIE

Podsumowanie. *Dokonano porównania szkolnictwa wyższego w Polsce i Ukrainie. Przywołano dokumenty oświatowe, które wprowadziły istotne zmiany jakościowe do szkolnictwa wyższego oraz umożliwiły reorganizację szkół wyższych. Wymieniono unijne programy wspierające rozwój systemu edukacyjnego. Zgromadzono dane statystyczne na temat dokonanych zmian ilościowych w latach 2000-2015 oraz porównano tendencje widoczne w polskim i ukraińskim szkolnictwie wyższym. W rezultacie porównawczo-pedagogicznych badań stwierdzono, że na szkolnictwo wyższe zarówno w Polsce jak i w Ukrainie oddziaływały czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. Do impulsów wewnętrznych zaliczono działanie partii rządzących ukierunkowane na kształtowania prawa oświatowego a do bodźców zewnętrznych – wpływ Unii Europejskiej na system edukacji danego kraju.*

Słowa kluczowe: *ustawa (prawo) o szkolnictwie wyższym, czynniki polityczno-ekonomiczne, zmiany ilościowe i jakościowe, wzrostowa (spadkowa) tendencja szkolnictwa wyższego*

Hnatiuk Michał – *Teacher of General Technical Subjects in the Center of Vocational and Continuing Training Nr 1 in Przemysł*
E-mail: hnatiuk@op.pl

A BRIEF COMPARATIVE DESCRIPTION OF HIGHER EDUCATION IN POLAND AND UKRAINE

Annotation. *The article provides a comparative description of higher education in Poland and Ukraine. The educational documents, which introduced significant qualitative changes of higher education and enabled the reorganization of institutions of higher education are highlighted. The EU programs supporting the development of the educational system are presented. The statistical data on quantitative changes made in the period 2000-2015 are collected in the proposed article. There are also compared outlining trends in the system of Polish and Ukrainian higher education. The article also presents*

trends of development of Polish and Ukrainian higher education. As a result of comparative educational research it is revealed that the higher education in Poland and Ukraine is influenced by both internal and external factors. The internal factors include the activities of the ruling political parties aimed at the development of legislation of education, and the external one is the impact of the EU on the educational system of the country.

Key words: *the Higher Education Act, political and economic factors, quantitative and qualitative changes, upward (downward) trends in higher education.*

Гнатюк Михайло Володимирович – викладач загальнотехнічних предметів у Центрі Професійної Освіти № 1 у Перемишлі (Республіка Польща)
E-mail: hnatiuk@op.pl

КОРОТКИЙ ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПОЛЬЩІ І В УКРАЇНІ

Анотація. *Здійснено порівняльний опис вищої освіти у Польщі і в Україні. Висвітлено освітні документи, які внесли істотні якісні зміни в систему вищої освіти та уможливили реорганізацію вищих навчальних закладів. Представлено програми ЄС для підтримки розвитку системи освіти. Зібрано статистичні дані про кількісні зміни, здійснені в період з 2000 до 2015 року. В статті також порівнюються тенденції розвитку системи польської та української вищої освіти. Висвітлено фактори, які впливають на вищу освіту. У результаті порівняльно-педагогічного дослідження виявлено, що на вищу освіту в Польщі та в Україні впливали як внутрішні, так і зовнішні фактори. Внутрішні чинники охоплювали діяльність правлячих політичних партій, спрямованих на розвиток законодавства про освіту, а зовнішні – вплив Європейського Союзу на систему освіти країни.*

Ключові слова: *Закон про вищу освіту, політично - економічні чинники, кількісні і якісні зміни, тенденції зросту (спадку) в галузі вищої освіти.*

Wstęp. Obserwując, badając i porównując systemy edukacyjne Polski i Ukrainy, coraz bardziej dostrzegamy podobieństwa tych systemów, a zarazem zauważamy jak głęboko systemy edukacyjne sąsiednich krajów różnią się między sobą. Śledząc zmiany oświatowe i dane statystyczne dotyczące dwóch systemów edukacji zdajemy sobie sprawę, że tak szeroko zakrojonej tematyki nie da się przedstawić w jednym artykule. Postanowiono zatem przeprowadzić krótką analizę porównawczą niektórych aspektów polskiego i ukraińskiego szkolnictwa wyższego.

Zgłębiając podobieństwa i różnice edukacyjne dwóch sąsiednich krajów warto najpierw poszukać ogniw lub czynników łączących i

spróbować wskazać, co w rozwoju edukacji tych krajów było wspólnego. Sądzymy, że takim wspólnym elementem były zmiany polityczno-ekonomiczne, które miały miejsce w Polsce i w Ukrainie pod koniec XX wieku. Znacząco wpłynęły one na życie dwóch narodów. Nie pozostały również bez wpływu na systemy edukacyjne tych krajów, a wręcz przeciwnie – w większym lub mniejszym stopniu zmieniły ich kierunek rozwoju. Warto zaznaczyć, że w pracach badawczych polskich i ukraińskich naukowców podkreślano, że «system oświatowy stanowi swoistą pochodną systemu społecznego i jest jednocześnie jego ważnym elementem, mającym zaspokoić potrzeby edukacyjne społeczeństwa. Zatem zmiana systemu społecznego, zwłaszcza zmiana radykalna, musi w sposób naturalny wywołać zmiany w systemie kształcenia i wychowania» [3].

Główny materiał. Przedstawiając polski system edukacji warto zaznaczyć, że w Polsce sprawami edukacji zajmują się dwa ministerstwa: Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW). Polityka oświatowa państwa jest kreowana centralnie, jednak szkoły wyższe we wszystkich obszarach swojego działania są autonomiczne. Organy administracji rządowej i organy jednostek samorządu terytorialnego mogą podejmować decyzje dotyczące uczelni tylko w przypadkach przewidzianych w ustawach.

Działalność szkolnictwa wyższego w Polsce reguluje ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. «Prawo o szkolnictwie wyższym». Jak wynika z tego aktu prawnego, szkoły prowadzące studia wyższe mogą być publiczne lub niepubliczne. Bez względu na formę prawną pełnią one misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów oraz stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki.

Według ustawy każda uczelnia ma prawo do prowadzenia kształcenia na studiach pierwszego stopnia, studiach drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich i studiach doktoranckich. Studia pierwszego stopnia – studia licencjackie trwają co najmniej sześć semestrów, a studia inżynierskie co najmniej siedem semestrów. Studia drugiego stopnia obejmują okres od trzech do pięciu semestrów. Na jednolitych studiach magisterskich (aktorstwo, farmacja, prawo, kierunek lekarski itp.) kształcenie trwa od dziewięciu do dwunastu semestrów. Studia pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolite studia magisterskie mogą być prowadzone wspólnie przez różne uczelnie i instytucje naukowe, w tym przy udziale zagranicznych uczelni i instytucji naukowych na podstawie zawartego przez nie porozumienia [4].

Dodajmy, że na uczelniach kształcenie może być prowadzone w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej. Studia niestacjonarne zazwyczaj trwają jeden lub dwa semestry dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne. W uczelniach państwowych studia stacjonarne są bezpłatne.

Omawiając zmiany oświatowe w polskim systemie edukacji należy zaznaczyć, że w procesie transformacji społecznej zauważalne były

zależności pomiędzy zmieniającym się ustrojem politycznym a szkolnictwem wyższym. Wśród przeobrażeń organizacyjnych i zmian ilościowych dostrzegane były także przemiany jakościowe. W pracach naukowych opisujących przemiany edukacyjne zwracano uwagę na fakt, że «w 1999 roku Polska stała się jednym z 25 sygnatariuszy Deklaracji Bolońskiej, której celem było rozpoczęcie procesu tworzenia tak zwanego Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Jego urzeczywistnienie (do 2010 roku) wymagało wprowadzenia istotnych zmian strukturalnych szkolnictwa wyższego (wprowadzenie studiów I i II stopnia) oraz dokonanie nieodzownych zmian programowych w celu stworzenia porównywalności uzyskanych dyplomów oraz podwyższenia jakości studiowania» [3].

Warto także dodać, że w 2004 roku Polska stała się członkiem Wspólnoty Europejskiej. Spowodowało to, że polskie urzędowe dokumenty o charakterze strategicznym, w tym również dokumenty oświatowe, weszły w korelację z europejskimi dokumentami programowymi.

Przykładem współpracy stało się Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej które weszło w życie 22 grudnia 2013 r. i ustanowiło «Erasmus+» unijnym programem na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu na lata 2014-2020 [5]. Program «Erasmus+» zastąpił programy realizowane w latach 2007-2013: «Uczenie się przez całe życie» (program LLP), i «Młodzież w działaniu». Z nowego programu będą mogli korzystać uczniowie, studenci, nauczyciele kształcenia ogólnego i zawodowego, trenerzy oraz wolontariusze [6]. Wspomniany program nie był jedynym narzędziem wspierającym rozwój systemu edukacyjnego. Warto również wspomnieć o takich narzędziach jak Europass, PLOTEUS, Euroguidance i EURAXESS.

Integracja Polski z Unią Europejską wpłynęła na krajowy system edukacji. W 2010 roku powstał program «Europa 2020». Jednym z jego celów była edukacja europejska. Na tym polu działań planowano między innymi «zwiększyć odsetek osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%» [7]. Dodajmy, że każdy z krajów Wspólnoty Europejskiej włączył się w realizację tego programu. Monitorując postępy na drodze do osiągnięcia postawionych celów, zauważono, że cel edukacyjny jest możliwy do osiągnięcia. W 2014 r. w raporcie podsumowującym zaznaczono: «Odsetek młodych ludzi posiadających wyższe wykształcenie wzrósł z 27,9% w 2005 r. do 35,7% w 2012 r. Pomimo możliwych różnic między poszczególnymi państwami tendencją tę uznaje się za strukturalną i oczekuje się, że cel wyznaczony na 2020 r. zostanie osiągnięty» [8].

Badając zarówno system edukacji, jak i szkolnictwo wyższe w Polsce dostrzegamy, że edukacja w pewnym stopniu uwarunkowana jest czynnikami politycznymi. Możemy je podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Do impulsów wewnętrznych zaliczymy działania rządu skierowane na podniesienie jakości kształcenia i konkurencyjności nauki, a do bodźców

zewnątrznych – różnorodne programy unijne wspierające europejską politykę oświatową. Badania wskazały również, że wspomniane czynniki nie konkurują ze sobą, lecz wzajemnie się wspierają.

Przedstawiając szkolnictwo wyższe zaprezentowano także dane statystyczne, które okazały się niezbędne do pełnego zobrazowania stanu edukacji. Źródłem informacji o szkolnictwie wyższym w Polsce były dane Głównego Urzędu Statystycznego. Na ich podstawie sporządzono poniższą tabelę 1. Wartości liczbowe w niej zawarte wyraźnie wskazują, że od początku transformacji ustrojowej liczba uczelni i studentów dynamicznie rosła. Jeśli w roku akademickim 1990/91 było 112 szkół wyższych, w których studiowało około 400 tys. osób, to 20 lat później liczba uczelni zwiększyła się czterokrotnie (460), a liczba studentów wzrosła 4,5 razy (ponad 1 840 tys.) [11].

Tabela 1

Szkolnictwo wyższe w Polsce w roku 1990 i w latach 2000-2015

Lata	1990 / 1991	2000 / 2001	2001 / 2002	2002 / 2003	2003 / 2004	2004 / 2005	2005 / 2006	2006 / 2007
Uczelnie	112	310	344	377	400	427	445	448
Studentów (tys.)	403,8	1584,8	1718,7	1800,5	1858,7	1926,1	1953,8	1941,4

Tabela 1

Szkolnictwo wyższe w Polsce w roku 1990 i w latach 2000-2015

Lata	2007 / 2008	2008 / 2009	2009 / 2010	2010 / 2011	2011 / 2012	2012 / 2013	2013 / 2014	2014 / 2015
Uczelnie	455	456	461	460	460	453	438	434
Studentów (tys.)	1937,4	1927,8	1900,0	1841,3	1764,1	1676,9	1549,9	1469,4

Statystyczny za <http://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.html>

Od roku 2005 liczba studentów stopniowo się zmniejszała. W 2013 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego opublikowało raport o szkolnictwie wyższym w Polsce, z którego wynika, że prognozowana liczba studentów za dziesięć lat będzie oscylowała w granicach 1 265 tys., a za dwadzieścia lat ich liczba delikatnie wzrośnie i sięgnie wartości około 1 486 tys. [9].

Przedstawiając ukraiński system edukacji oraz dokonane w nim

zmiany oświatowe, trzeba zaznaczyć, że politykę oświatową w Ukrainie przeprowadza i nadzoruje państwo. Struktura zarządzania systemem edukacji jest scentralizowana, a jej działanie określone ustawodawczo. Jednak w praktyce uczelnie w Ukrainie w wielu obszarach swojej działalności są autonomiczne.

Działalność ukraińskiego szkolnictwa wyższego reguluje ustawa «O szkolnictwie wyższym» z dnia 17 stycznia 2002 roku. Powszechnie uważa się, że wprowadziła ona jakościowe zmiany na tym szczeblu edukacji. Warto podkreślić, że umożliwiła m.in. tworzenie państwowych, komunalnych i prywatnych szkół wyższych, a także określiła ich strukturę edukacyjną. Według ustawy szkoły wyższe mogą świadczyć edukację na następujących poziomach: niepełna wyższa edukacja (неповна вища освіта), podstawowa wyższa edukacja (базова вища освіта), pełna wyższa edukacja (повна вища освіта).

Do każdego poziomu edukacji przyporządkowano odpowiedni poziom kwalifikacji. Na dzień dzisiejszy istnieją następujące kwalifikacyjne poziomy: młodszy specjalista (молодший спеціаліст), licencjat (бакалавр), specjalista, magister (спеціаліст, магістр) [2].

W zależności od poziomu i kierunku kształcenia w Ukrainie działają następujące typy szkół wyższych:

- uniwersytet – wieloprofilowa uczelnia IV poziomu akredytacji,
- академія – uczelnia IV poziomu акредитації,
- інститут – учелня IV lub III poziomu акредитації,
- консерваторіум (академія музична) – учелня IV lub III poziomu акредитації,
- колегіум – школа вища (учелня) II poziomu акредитації,
- технікум – школа вища (учелня) I poziomu акредитації [2].

Warto zaznaczyć że, ustawa Ukrainy «O szkolnictwie wyższym» wprowadziła kolegia i technika do struktury szkolnictwa wyższego [13]. Jednak szkoły te zaliczane do I i II poziomu akredytacji nie zintegrowały się z uczelniami III-IV poziomu akredytacji. Wprowadzone zmiany stały się raczej świadectwem tego, że na szkolnictwo wyższe, podobnie jak i na inne składowe ukraińskiego systemu edukacji, oddziaływały czynniki polityczne.

Znaczący wpływ na uczelnie I-IV poziomu akredytacji miały również czynniki ekonomiczne. Jeśli w 2000 r. na edukację wyższą ukraińskiej młodzieży państwo wydało 2 285,5 mln hrywien, co wyniosło 1,3% PKB, w 2005 r. – 7 934,1 mln (1,8%), w 2010 r. – 24 998,4 mln (2,3%), to w 2013 r. mimo kryzysu gospodarczego w Europie wydatki na szkolnictwo wyższe w Ukrainie sięgnęły kwoty 30 003,1 mln hrywien lub równały się 2,1% PKB [10]. Przy tak progresywnym wzroście środków na edukację warto zaznaczyć, że większa część wydatków z budżetu państwa była skierowana nie na podwyższenie efektywności edukacji, lecz na opłaty komunalne placówek oświatowych i na wynagrodzenia pracownicze.

Od momentu odzyskania przez Ukrainę niepodległości polityka

oświatowa państwa dotycząca szkolnictwa wyższego rozwija się w sposób liberalny. Przez dłuższy okres czasu skutkowało to systematycznym wzrostem ilości szkół wyższych III i IV poziomu akredytacji. Dla przykładu, od 1990 do 2008 r. liczba uczelni zwiększyła się z 149 do 353, a więc 2,4 razy, a liczebność studentów – z 881 tys. do 2,4 mln lub 2,7 razy [1]. Dynamikę rozwoju szkolnictwa wyższego, a mianowicie wzrost liczby szkół wyższych III-IV poziomu akredytacji i zwiększenie liczebności studentów uczęszczających do nich przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Szkolnictwo wyższe w Ukrainie w roku 1990 i w latach 2000-2015
(uczelnie III-IV poziom akredytacji)

Lata	1990/ 91	2000/ 01	2001/ 02	2002/ 03	2003/ 04	2004/ 05	2005/ 06	2006/ 07
Uczelnie	149	315	318	330	339	347	345	350
Studenci (tys.)	881,3	1402,9	1548,0	1686,9	1843,8	2026,7	2203,8	2318,6

Tabela 2

Szkolnictwo wyższe w Ukrainie w roku 1990 i w latach 2000-2015
(uczelnie III-IV poziom akredytacji) (cd.)

Lata	2007/ 08	2008/ 09	2009/ 10	2010/ 11	2011/ 12	2012/ 13	2013/ 14	2014/ 15 ¹
Uczelnie	351	353	350	349	345	334	325	277
Studenci (tys.)	2372,5	2364,5	2245,2	2129,8	1954,8	1824,9	1723,7	1438,0

1 – nie wliczono danych statystycznych z okupowanej Republiki Krymu i z obszarów działań operacji antyterrorystycznych.

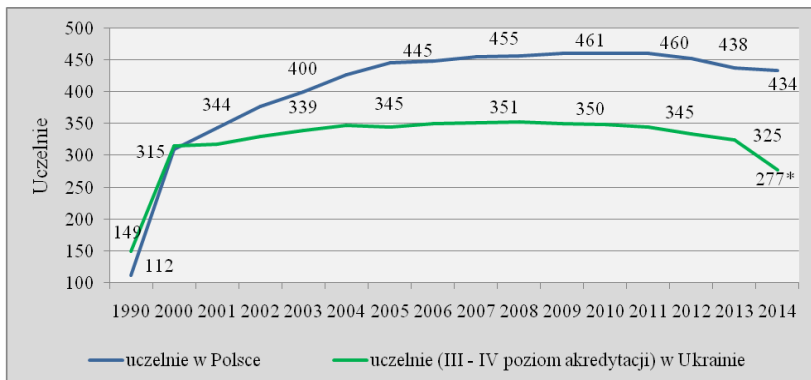
Źródło: Ukrstat. Statesticzeskaja informacija. Wysszeje uczebnyje zawiedienia, za:

https://ukrstat.org/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_r/vuz_rik_r.htm

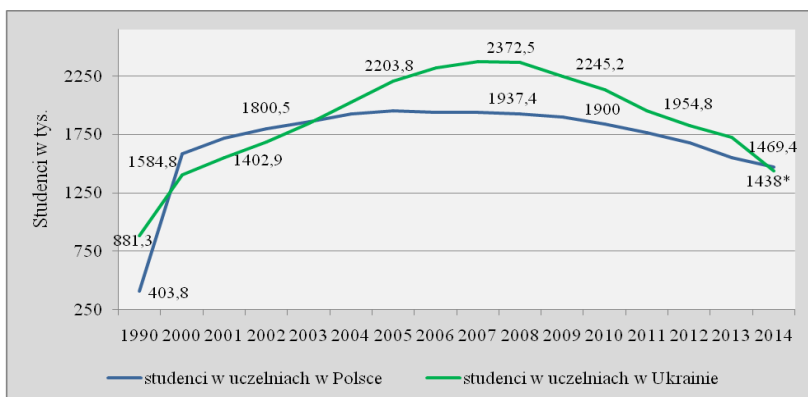
Badając zmiany ilościowe w szkolnictwie wyższym w Ukrainie (uczelnie III-IV poziomu akredytacji) postanowiono najpierw wyznaczyć trend tych przemian, a następnie porównać go z trendem przeobrażeń w polskim szkolnictwie wyższym. Warto dodać, że przemiany ilościowe w dwóch systemach edukacji dokonały się w identycznym przedziale

czasowym (1990-2015 r.).

Zmiany ilościowe i zarysowującą się tendencję (wzrostową lub spadkową) w szkolnictwie wyższym w Polsce i w Ukrainie zilustrowano na wykresach 1 i 2.

Wykres 1. Liczba uczelni w Ukrainie i w Polsce w okresie 1990-2015
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych: Mały Rocznik Statystyczny; Ukrstat. Statisticheskaja informacija. Wysszeje uczebnyje zawiedienija.

Wykres 2. Liczba studentów w uczelniach w Polsce i w Ukrainie w latach 1990-2015
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych: Mały Rocznik Statystyczny; Ukrstat. Statisticheskaja informacija. Wysszeje uczebnyje zawiedienija.

Na podstawie zgromadzonych danych statystycznych możemy stwierdzić, że zarówno w Polsce, jak i w Ukrainie w latach 1990-2008 znacząco wzrosła liczba uczelni i studentów. Jednak pod koniec pierwszej dekady nowego tysiąclecia ta wzrostowa tendencja straciła na intensywności.

W Polsce w 1990 r. było 112 szkół wyższych, w 2000 r. – 310, w 2010 r. – 460, a w 2014 – 434. W latach 1990-2008 na polskich uczelniach zwiększyła się także liczba studentów. W 1990 roku w szkołach wyższych kształciło się 403,8 tys. osób, w 2000 r. liczba ta wzrosła prawie czterokrotnie i wyniosła 1 584 tys., w 2006 r. osiągnęła poziom 1 941 tys., jednak w następnych latach stopniowo zmniejszała się i w roku 2014 zbliżyła się do wartości 1 469 tys. osób [11].

W szkolnictwie wyższym w Ukrainie zaobserwowano sytuację podobną. W 1990 r. istniało 149 szkół wyższych III-IV poziomu akredytacji, w 2000 r. – 315, w 2008 – 353, natomiast w 2014 – 277 uczelni (nie wliczając szkół wyższych z okupowanej Republiki Krymu i z obszarów działań operacji antyterrorystycznych). W latach 1990-2008 wraz z liczbą szkół wyższych rosła także liczba studentów. W 1990 r. w uczelniach w Ukrainie kształciło się 881,3 tys. studentów, w 2000 r. – 1 403 tys., w 2007 r. – 2 372,5 tys., jednak od 2008 r. liczebność studentów stopniowo zmniejszała się i w roku akademickim 2014/15 wynosiła 1 438 tys. osób [12].

Wnioski. Uwzględniając czynniki zewnętrzne i wewnętrzne oddziałujące na szkolnictwo wyższe oraz zgromadzone dane statystyczne jesteśmy skłonni sądzić, że: 1) zarówno w Polsce, jak i w Ukrainie powstały podstawy prawne, które otworzyły nowe możliwości dla szkolnictwa wyższego, a także umożliwiły jego reorganizację; 2) wprowadzone zmiany oświatowe spowodowały wyraźny wzrost liczby uczelni i studentów. Jednak trend wzrostowy pod koniec pierwszej dekady nowego tysiąclecia stracił na intensywności i w 2008 roku zmienił swój kierunek; 3) zmiany w polskim i ukraińskim szkolnictwie wyższym były powodowane przez czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Impulsem zewnętrznym oddziałującym na polską edukację była integracja z Unią Europejską, a czynnikami wewnętrznymi stały się decyzje podejmowane przez rządzące partie polityczne.

W ukraińskim systemie oświaty czynnikami wewnętrznymi były działania polityczne i zmiany ekonomiczne. Bodźce zewnętrzne, takie jak współpraca z partnerami Unii Europejskiej, były zauważalne, lecz nie okazały się kluczowe w formowaniu polityki edukacyjnej.

Literatura

1. Андрущенко В. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Андрущенко В., Бех І., Бурда М.; за заг. ред. В. Кременя. – К. : Парламентське видавництво, 2011. – С. 84.

2. Гриневич Л. Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання / за заг. ред. Л. Гриневич. – К. : Парламентське видавництво, 2013. – С. 196-213.

3. Nyczkało N. Kształcenie zawodowe w Polsce i Ukrainie - na tle przemian / N.G Nyczkało, F. Szlosek. – Warszawa-Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji-Państwowego Instytutu Badawczego, 2008. – S. 36-47.

4. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365).

5. Dokumenty programu Erasmus+ [Zasoby elektroniczne]. – URL: <<http://erasmusplus.org.pl/dokumenty/>>.

6. Rusza Erasmus Plus – nie tylko dla Studentów! [Zasoby elektroniczne]. – Dostęp 21.2.2016: <<https://www.librus.pl/doradca-dyrektora/informacje-prawne/aktualnosci-prawne-i-informacje-men/rusza-erasmus-plus-nie-tylko-dla-studentow/>>.

7. Program «Europa 2020» [Zasoby elektroniczne]. – Dostęp 15.12.2015: <http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_pl.htm>.

8. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno -Społecznego i Komitetu Regionów. Podsumowanie realizacji strategii «Europa 2020» na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu [Zasoby elektroniczne]. – URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_pl.pdf>.

9. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Szkolnictwo wyższe w Polsce [Zasoby elektroniczne]. – URL: <<https://www.nauka.gov.pl/.../0695136d37bd577c8ab03acc5c59a1f6.pdf>>.

10. Державна служба статистики України. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/15 навчального року. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – URL: <https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/bl/01/bl_VNZ_14.zip>.

11. Główny Urząd Statystyczny. Mały Rocznik Statystyczny 2000-2015 r. [Zasoby elektroniczne]. – URL: <<http://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.html>>.

12. Укрстат. Статистическая информация. Высшее учебные заведения: [Електронний ресурс]. – URL: <https://ukrstat.org/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_r/vuz_rik_r.htm>. – Загл. с экрана. – Язык рус.

13. Постанова України про вищу освіту [Електронний ресурс]. – URL: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>>.

Bybliography

1. Andrushchenko V., J. Bech, M. Burda (2011) National report on the status and prospects of education in Ukraine / Ed. V. Kremen. – K.: Parliamentary publishing. – P. 84. (in Ukrainian)

2. Hrynevych L. (2013) legislation of Ukraine in the field of education and training / under ed. L. Hrynevych. – K.: Parliamentary publishing. – P. 196-213 (in Ukrainian)

3. Nyczkało N., Szlosek F. (2008) Kształcenie zawodowe w Polsce i Ukrainie - na tle przemian / N.G Nyczkało, F. Szlosek. – Warszawa-Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji-Państwowego Instytutu Badawczego. – S. 36-47 (in Polish)

4. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365) (in Polish)

5. Dokumenty programu Erasmus+ : [Zasoby elektroniczne]. – URL: <http://erasmusplus.org.pl/dokumenty/> (in Polish)

6. Rusza Erasmus Plus – nie tylko dla Studentów! : [Zasoby elektroniczne]. – URL: <https://www.librus.pl/doradca-dyrektora/informacje-prawne/aktualnosci-prawne-i-informacje-men/rusza-erasmus-plus-nie-tylko-dla-studentow/> (in Polish)

7. Program «Europa 2020» : [Zasoby elektroniczne]. – URL: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_pl.htm (in Polish)
8. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno -Społecznego i Komitetu Regionów. Podsumowanie realizacji strategii «Europa 2020» na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu: [Zasoby elektroniczne]. – URL: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_pl.pdf (in Polish)
9. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Szkolnictwo wyższe w Polsce: [Zasoby elektroniczne]. – URL: <https://www.nauka.gov.pl/.../0695136d37bd577c8ab03acc5c59a1f6.pdf> (in Polish)
10. State Statistics Service of Ukraine. Key indicators of higher educational institutions of Ukraine at the beginning of 2014/15 school year. Statistical Bulletin [Electronic resource]. – URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/bl/01/bl_VNZ_14.zip (in Ukrainian)
11. Główny Urząd Statystyczny. Mały Rocznik Statystyczny 2000-2015 r. [Zasoby elektroniczne]. – URL: <http://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.html> (in Polish)
12. Ukrstat. Statistical information. Higher educational establishments [Electronic resource]. – URL: https://ukrstat.org/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_r/vuz_rik_r.htm (in Ukrainian)
13. Ukraine Resolution on Higher Education [Electronic resource]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> (in Ukrainian)

УДК 371.3 (71)

Жуковський Василь Миколайович – доктор педагогічних наук, професор кафедри англійської мови та літератури Національного університету «Острозька академія»

E-mail: vasyl.zhukovskiy@oa.edu.ua

Шустак Юлія Іванівна – аспірант кафедри психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія», викладач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»

E-mail: yuliia.shustak@oa.edu.ua

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ (КАНАДСЬКИЙ ДОСВІД)

Анотація. У статті проаналізовані погляди канадських науковців щодо визначення поняття «неформальна освіта», а також розкрита її відмінність від формальної та інформальної освіти. У дослідженні подано аналіз змісту неформальної освіти дорослих, її форми та методи, аргументовано її актуальність в сучасному суспільстві. У публікації автори аналізують статистичні дані, які відображають активність дорослих Канади у сфері неформальної освіти, зазначають вікові, соціальні, економічні та гендерні особливості учасників неформальної освіти. В роботі відображено мотиви, які спонукають дорослих навчатися в системі неформальної освіти Канади, а також виділено труднощі, які стають на заваді до задоволення освітніх потреб канадців.